

Trondheim SV Valgprogram 2019-2023

Raus, radikal og miljøvennlig

Innholdsfortegnelse:

Innledning: Bidra i kampen for et varmt samfunn

1. Rettferdighet og fattigdomsbekjempelse

1.1 Innvandring og integrering

2. Oppvekst og inkludering

2.1 Barnehage

2.2 Skole

2.3 Kulturskolen

2.4 Barne- og familietjenesten

2.5 Tegnspråktilbudet

3. En raus og radikal byutvikling

3.1 Grønt transportløft for barnefamiliene

3.2 Bolig for alle

3.3 Sikre lokal matproduksjon

3.4 Campus

3.5 Et universelt utformet samfunn

3.6 Universitetskommune

4. Klima og miljø

4.1 Klimavennlig transport

4.2 Klimavennlig kommune

4.3 Natur for de mange

4.4 Dyrevern

5. Feministisk by

5.1 Kjønn, kropp og seksualitet

5.2 LHBTQ+-politikk

5.3 Vold, overgrep og seksuell trakassering

6. Helse og velferdstjenester

6.1 Helse og velferd

6.2 Barn og unges helse

6.3 En aktiv eldrepolitikk

6.4 Velferdsteknologi

6.5 Kvinnehelse

6.6 Ruspolitikk

6.7 Psykisk helse

6.8 Tjenester til mennesker med utviklingshemning

7. Kultur

7.1 Støtteordninger til kunst og kulturfeltet

7.2 Produksjons- og visningslokaler

7.3 En fortsatt mangfoldig kulturby

8. Idrett

8.1 Anlegg

8.2 Friluftsliv

8.3 Trygg økonomisk styring av idrettsfeltet

8.4 Idrett som inkluderingsarena

9. Arbeidsliv

9.1 Tillitsreform

9.2 Bemanning og heltid

9.3 Likestilling

9.4 Et seriøst arbeidsliv

10. Næringsbyen

10.1 Innovative og miljøvennlige innkjøp

10.2 Trondheim skal ha gründere med rettigheter

10.3 Øk markedet til lokalmat

10.4 Politikk for utelivet

11. Folkestyre og demokrati

11.1 Deltakende demokrati

11.2 Offentlig eierskap

11.3 Inkluderende valg

12. Trondheim som solidaritetsby

12.1 Vennskapsbyer og internasjonalt samarbeid

12.2 Etiske investeringer

12.3 Mennesker på flukt og papirløse

12.4 Religionsfrihet

12.5 Antirasistisk by

Bidra i kampen for et varmt samfunn

Folk trenger folk, hele livet. Gode lokalsamfunn er derfor viktig for oss alle. Vi må ha nok ansatte i barnehager, skoler og eldreomsorgen, men vi trenger også ansatte som rengjør bygg, tømmer søppel og kjører busser. Trondheim SV kjemper for en kommune med mer fellesskap og en grønnere fremtid. Vi tar kampen for mindre forskjeller og mindre forurensing.

Valget i september 2019 påvirker ikke bare hvordan Trondheim blir styrt de fire neste årene, men også hvordan byen utvikles.

SVs løfte er å kjempe for en by for de mange, ikke for de få. En by der vi setter innbyggere foran pengesterke utbyggere, dyrkamark foran luksusboliger og fotgjengere og syklistene og kollektivtransport foran privatbiler. En by som setter fellesskapet først, fordi noe av det beste med Norge er sterke fellesskap og små forskjeller. Vi skal kjempe for et solidarisk samfunn som tar klimaendringene på alvor.

Fellesskap, ikke forskjeller

SV vil at alle unger skal ha en god barndom. Da er det uakseptabelt at barn vokser opp i fattigdom i Trondheim. Mange kommuner regner barnetrygden som en del av inntektsgrunnlaget ved beregning av sosialhjelp. Dermed får de som har lite fra før enda mindre. Det vil SV ha slutt på. Vi vil også kjempe for at alle skal ha mulighet til å delta på SFO og kulturskolens aktiviteter, uavhengig foreldrenes lommebok.

Når noen få spekulerer i bolig taper mange. Unge i etableringsfasen, småbarnsfamiliene, de uten fast jobb og de som ikke har råd til et godt sted å bo. Vi vil motarbeide boligspekulasjon, sånn at alle skal ha tak over hodet uten gjeld opp til pipa. Flere skal få mulighet til eie egen bolig, samtidig er det viktig at vi har et godt, rettfærdig og fungerende leiemarked for de som ikke ønsker eller kan eie selv.

Gode barnehager og skoler er en investering i mennesker. De siste årene har vi sett velferdsprofitører hente ut milliarder i overskudd fra barnehager, barnevern og psykiatri. SV ønsker en velferd uten profitt og uten kommersielle aktører.

Trondheim SV vil:

- Kjempe mot økende forskjeller mellom innbyggerne i byen vår. Ingen skal vokse opp i fattigdom. Gjennom sterke fellesskap, arbeid, utdanning og inkludering vil vi sikre gode liv for de mange.
- Gjenreise den sosiale boligpolitikken. Kommunale boliger kan dempe presset på markedet og sikre at flere får et greit sted å bo. Gjennom leie-for-eie-ordninger kan flere få mulighet til å kjøpe egen bolig. Boligmarkedet må reguleres. Bolig skal være noe å bo i, ikke noe å spekulere i.
- Sikre velferd uten profitt. Offentlige oppgaver skal være i offentlig regi. SV sier nei til privatisering og konkurranseutsetting og ja til skikkelige arbeidsforhold. Velferd skal tjene folk, ikke penger. Alle ressursene som bevilges til fellesskapet skal gå til fellesskapet, ikke i lomma til noen få.
- Gi alle et godt kulturtilbud, bl.a. gjennom flere friplasser i kulturskolen og økt satsing på den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken.

Tid, tillit og frihet

Mange kommunalt ansatte opplever en hverdag preget av fokus på rapportering og kontroll i stedet for tid, tillit og frihet til å levere gode tjenester. SV vil gjennomføre en tillitsreform i nært samarbeid med profesjonene og deres brede kunnskapssyn. Tjenestemottakerne skal stå i sentrum og tidstyvene må bort.

Trondheim SV vil:

- Gjennomføre en tillitsreform i kommunen. Når ansatte gis frihet og faglig tillit, får vi bedre tjenester for innbyggerne. Det gir mindre byråkrati og mer velferd.

- Sikre gode arbeidsvilkår for offentlig ansatte. Det skal være forsvarlig bemanning, samt gode lønns- og pensjonsvilkår. Ansatte i kommunen skal ha gode muligheter for etter - og videreutdanning.
- Velferdstjenester skal ikke privatiseres.
- Arbeide for økt bemanning, hele og faste stillinger. Det skal være nok folk på jobb for å ivareta både barn, unge, syke og pleietrengende. Skikkelige arbeidsforhold gir gode tjenester. Vi vil ha økt bemanning og bemanningscenter med fast ansatte i stedet for innleie og vikarer.

Grønn framtid, styrt av folket

For å vinne kampen mot klimaendringene og bevare naturmangfoldet må vi ha en grønn og rettferdig byutvikling som er styrt av folk og ikke utbyggere. Kommunen må legge sterkere premisser for hvordan byen skal utvikle seg og styre byutviklingen sammen med innbyggerne. Kommunen skal stille høye krav til miljø, sosial profil og arkitektonisk kvalitet ved alle nye utbygginger og involvere innbyggerne i langt større grad. Vi må skape bygninger og bydeler for framtida.

Gode grøntområder, nærhet til naturen, frisk luft og rent vann er viktig for alle. Trondheim har et rikt naturmangfold, og naturen gir oss også rikdom.. Den må tas vare på slik at også framtidige generasjoner får glede av naturen.

Kampen mot klimaendringene må også tas lokalt. Kommunen må gå foran i arbeidet for en mer bærekraftig utvikling og sikte seg inn mot nullutslipp.

Trondheim SV vil:

- Kommunen – ikke utbyggerne skal legge premissene for byutviklingen. Vi skal skape en bærekraftig og mer rettferdig by med bydeler til å bo og trives i.
- Ta vare på naturen. Vi vil sikre naturmangfoldet i marka og økologiske korridorer, bevare gode turområder og sette hensynet til de mange turgåerne foran hensynet til motorisert ferdsel.
- Bekjempe forurensing og håndtere avfallet som en ressurs. Vi vil ha ren luft, stanse utslipp av mikroplast til Trondheimsfjorden og kutte unødvendig bruk av engangsplast.

- Satse på miljøvennlig samferdsel. Det betyr å prioritere gang- og sykkelveier, gode sykkelparkeringsplasser, tilrettelegge for el-bil, satse mer på kollektivtransport og en forpliktende satsing på bybane.
- Vi vil definere 'bydel' som et begrep og en dimensjon i Trondheim. Vi vil dele byen i definerte bydeler og gi folk gode grunner til å føle tilhørighet til sin bydel
- Ta vare på dyrkamarka. Vi vil sikre det matproduserende arealet vi har for fremtidige generasjoner

1. Rettferdighet og fattigdomsbekjempelse

Norge er et land med relativt små forskjeller hvor vi har tillit til hverandre. Vi har en sterk velferdsstat, høy yrkesdeltakelse blant begge kjønn, sterke fagforeninger og en stabil økonomi. Dette har gjort Norge til et av verdens beste land å bo i. Likevel vet vi at det fort kan snu. Forskjellene i makt og rikdom øker, stadig flere havner utenfor arbeidslivet og flere må jobbe i midlertidig stillinger. Samtidig skyter boligprisene i været og fattigdom går i arv. Slik skapes og forsterkes forskjeller. Trondheim SV vil jobbe for å minske forskjellene mellom innbyggerne i byen vår, og aller viktigst er det å sørge for at ungene våre ikke vokser opp med en barndom preget av fattigdom og utenforskap.

Trondheim SV vil bekjempe fattigdom gjennom målrettede tiltak for de aller dårligst økonomisk stilte. Fattigdom fører til dårlige levevilkår og er en stor psykisk belastning for mange. Familier med dårlig økonomi er overrepresentert blant de som har tiltak fra barnevernet, langvarig levekårsutfordringer kan føre til apati og veien til aktivitet og arbeid blir vanskeligere. Det må utvikles et tettere og helhetlig samarbeid mellom aktuelle hjelpeinstanser i kommunen rundt familier som lever i fattigdom.

De kommunalt ansatte i NAV er en viktig ressurs i arbeidet mot fattigdomsbekjempelse. De er overarbeidet. Det trengs økt bemanning og en tillitsreform.

Trondheim SV vil:

- At barnetrygden ikke skal inkluderes i inntektsberegningen av økonomisk sosialhjelp. I tillegg må satsen for sosialhjelp økes. Praksisen med korttidsnorm og kutt i barnetillegget må bort.
- Øke bemanningen ved NAV kontorene for å styrke det sosialfaglige arbeidet.
- Øke antall tiltaksplasser med tett oppfølging for sosialhjelpsmottakere, og sørge for aktivitetsrett for sosialhjelpsmottakere, ikke aktivitetsplikt.
- Styrke brukermedvirkningen.
- Styrke samarbeidet mellom NAV og videregående skoler om elever i fare for frafall.
- Øke støtten til ideelle aktører som arbeider med fattigdomsbekjempelse og sikre ferietilbud for barn mellom 7 og 16 år i samarbeid med disse.
- Innføre søskenmoderasjon på tvers av barnehage og SFO, samt gratis kjernetid i SFO ved alle skoler.
- Gi gratis buss og trikk til alle skolebarn.
- Sørge for varme måltider i barnehage og SFO.
- Gjeninnføre kommunal bostøtte.
- Sikre deltakelse i kulturskole gjennom flere friplasser og gode støtteordninger.
- styrke ombudsordningen i kommunen innen helse, velferd og oppvekst med 2 årsverk

1.1 Innvandring og integrering

For at velferdssamfunnet skal være bærekraftig, forutsetter det aktiv deltakelse og inkludering av alle grupper, også minoriteter. Utenforskap svekker velferdssamfunnet og øker forskjellene. Alle skal ha mulighet til å bidra til og være en del av fellesskapet.

Det tar tid å etablere seg i jobb og hjem i et land med en høyt utdannet befolkning, et godt regulert arbeidsliv og høye leie- og boligpriser. Ett av tre barn som vokser opp i lavinntektsfamilier i dag, er barn av innvandrere. Vi har ikke råd til å la barn vokse opp i fattigdom.

De som skal finne seg til rette i et nytt land møter mange små og store praktiske utfordringer. Disse kan vi lette om vi ønsker det og er framsynte nok. De kan løses ved å gi effektiv norskopplæring, tett oppfølging av deltakere i introduksjonsprogram og gjøre det enklere å ta utdanning eller tilpassede påbygningskurs for folk med utenlandsk utdanning.

Trondheim har et ansvar for å bidra til å gi beskyttelse til noen av alle dem som av ulike grunner må flykte fra hjemmene sine. Den økende polariseringen i debatten om asylpolitikk og innvandring splitter oss og er til hinder for inkludering av flyktninger og andre innvandrere i Norge.

Trondheim SV vil:

- Styrke og utvide retten til introduksjonsprogram og den tidlige innsatsen for flyktninger de fem første årene etter ankomst med fokus på tett oppfølging, alternative utdanningsløp og varig tilknytning til arbeidslivet.
- Bruke idrett, kultur og frivillighet aktivt i inkluderingsarbeidet.
- Opprette en egen likestillings- og mangfoldsrådgiver i kommunen i samarbeid med mobbeombudet.
- Tilby gratis norskopplæring for de som har kommet til Norge gjennom familieinnvandring eller som ektefeller av arbeidsinnvandrere.
- sørge for at deltakere i introduksjonsprogrammet med forsørgeransvar mottar full introduksjonsstønad

2. Oppvekst og utdanning

Trondheim SV jobber for at alle barn i Trondheim skal få en oppvekst og en faglig god utdanning som gir dem et godt selvbilde, følelse av tilhørighet og som lærer dem sosialt medansvar. Barn skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter som gir dem gode opplevelser og sosial tilknytning. Alle barn skal beskyttes mot omsorgssvikt.

2.1 Barnehage

Trondheim kommune var første storby med full barnehagedekning, en seier vi i Trondheim SV er stolte av. I barnehagen utvikler barna sosiale ferdigheter og språkkunnskaper. Barnehagen skal gi barna trygge rammer og bruke lek som læringsform.

Trondheim SV vil:

- At alle barn skal møtes av en voksen de kjenner i barnehagen.
- At barnehagene skal innfri normen om grunnbemanning.
- Lage en opptrappingsplan for gratis kjernetid i barnehagen.
- Ha et varmt måltid og frukt i barnehagen.

2.2 Skole

En inkluderende fellesskole skal bidra til at alle elever lærer mer, trives på skolen og mestrer livet. En skolehverdag som i for stor grad handler om pugging og testing, står i veien for dette. Lærerne må få større mulighet til selv å bestemme hvordan de vil undervise. I dag opplever lærerne mistillit gjennom for mye kontroll. Det er behov for å innføre en tillitsreform i nært samarbeid med profesjonene der vi styrer skolen gjennom mål som fremmer læring. For å ivareta trivsel og livsmestring er det behov for et lag rundt barnet bestående av kompetente fagpersoner.

Trondheim SV vil:

- Gjennomføre en tillitsreform som bygger på læringsfremmende styringsprinsipper.
- Styrke skolehelsetjenesten og arbeidet mot mobbing med minst en sosialfaglig ansatt per skole.
- Etablere god kontakt med de videregående skolene i byen, og sikre elevene en smidig og trygg overgang fra grunnskole til videregående opplæring.
- Styrke kvaliteten i rådgivertjenesten, og ansette flere rådgivere ved skolene.
- Innføre frivillig pedagogisk leksehjelp på flere skoler i kommunen.

- Utvide tilbudet med gratis kjernetid i SFO og ha mer idrett og kultur som del av tilbudet.
- Styrke arbeidet med entreprenørskap i skolen. Det er viktig for barns utvikling at de selv får løse oppgaver kreativt og selv måtte finne svaret på utfordringene.
- Øke finansieringen av materialer, utstyr og verktøy til kunst- og håndverksfagene.

2.3 Kulturskolen

Kulturskolen er et viktig tilbud for byens barn og unge. Profesjonelle lærere bidrar til et høyt nivå og mangfoldig tilbud. Dagens kulturskole har en stor bredde og tilbud for enhver smak. Dessverre er det for lang ventetid, og det er viktig å øke antall plasser. I tillegg er prisen for kulturskolen for høy, slik at mange familier ikke har mulighet til å sende barna på kulturskolen.

Trondheim SV vil:

- Sørge for flere plasser.
- Redusere prisen, og øke inntektsgrensen for gratis plass.
- Spre ordningen med 'kulturtirsdag' til flere skoler for å få kulturskoleaktiviteter ut til flere unger.
- Styrke den kulturelle skolesekken for å nå ut med et bredt tilbud til alle elever.

2.4 Barne- og familietjenesten

Trondheim SV vil øke kvaliteten på barne- og familietjenesten for å hjelpe sårbare familier og forebygge at barn i Trondheim utsettes for omsorgssvikt. "Barnevernsstrategien" som er vedtatt av bystyret, beskriver målsettinger og krav til barnevernet i kommende periode. SV er opptatt av at denne følges opp og justeres underveis. Alle barn skal ha rett på en saksbehandler som har tid til dem, og vi ønsker å bevare nærhetsprinsippet ved å beholde barnevernet kommunalt.

Trondheim SV vil øke kvaliteten og bemanningen i svangerskapsomsorgen. Det skal være og oppleves trygt å gå gravid og få barn i Trondheim kommune. Tett oppfølging i og etter svangerskapet vil bidra til å sikre barna en god start på livet, og foreldre trygghet i den nye tilværelsen. Alle gravide skal få et reelt valg mellom oppfølging av jordmor eller fastlege gjennom svangerskapet. I tillegg skal det gis tilbud om hjemmebesøk av jordmor innen tre dager etter hjemreise, og av helsesykepleier innen ti dager etter fødsel.

Trondheim SV vil sørge for at alle barn i barnehagen og skolen får tilrettelagt opplæring dersom de har behov for det. Barn med særlige behov skal få sine behov for hjelp og støtte til å ta del i gode utviklings – og læringsprosesser dekket i sin barnehage og skolehverdag. PP-Tjenesten må styrkes slik at de er satt i stand til å løse sine oppgaver innen de frister som følger av opplæringsloven. Trondheim SV vil sørge for at det settes av nok økonomiske midler til å drive spesialpedagogiske tiltak både på system og individnivå. Trondheim SV vil bidra til at PPT kan sørge for at alle elever i Trondheimsskolen har et psykososialt læringsmiljø som bidrar til vekst og utvikling.

Trondheim SV vil:

- Inkludere barn og unge i arbeidet med Barnevernsstrategien.
- Ha en bemanningsnorm i barnevernet i Trondheim som gir hver saksbehandler maksimum 15 barn å jobbe med.
- Innføre kompetansekrav for å jobbe i barnevernet. Barnevernspedagoger og sosionomer bør utgjøre kjernekompetansen i det kommunale barnevernet.
- Styrke samarbeidet lokalt mellom NAV og barnevern med fokus på en sosial modell for oppfølging i barnevernet. Fattigdom skal ikke føre til omsorgssvikt for barna.
- Styrke ettervernstilbudet for ungdom i barnevernet. Ettervernet skal være helhetlig og fleksibelt.
- Styrke Helse- og avlastningstjenesten for barn og unge slik at alle familier med behov for avlastning får dette innen rimelig tid og i et hensiktsmessig omfang. Dette gjelder spesielt familier med sammensatte problemer.

- Opprettholde skoleteamet og dagskolen.
- Legge til rette for at nærskolene har ressurser til å drive «mini-dagskoler».
- Øke antall årsverk i PPT tjenesten.
- Tilføre ressurser til skolehelsetjenesten slik at skoletjenesten kan jobbe med elever som har psykiske vansker, skolevegning og traumeproblematikk
- Styrke jordmortjenesten. Alle som har behov for det skal få hjemmebesøk av jordmor tre dager etter hjemreise.

2.5 Tegnspråktilbudet

Døve og hørselshemmede barn har lovfestet rett til opplæring i og på tegnspråk. Barn med tegnspråk som førstespråk har også rett til tegnspråkopplæring. Trondheim kommune er en av få kommuner som har tegnspråklig barnehage og skole. Ansvar for driften er overdratt fra staten til kommunen, og med det følger et ansvar.

SV ønsker å fremme tegnspråk som språk i Trondheim og sørge for flere gode og varierende tegnspråklige tilbud, slik at kommunen treffer alle i målgruppen: barn, unge, voksne og senior, pårørende, familier og venner.

Trondheim SV vil:

- At det tegnspråklige tilbudet for barn i Trondheim skal videreføres i samråd med foreldrene og Trondheim døveforening.
- Utvide og utvikle gode dagtilbud som treffer flere i målgruppen.
- Styrke Trondheim Tegnspråkklubb (TTK) som gjør et viktig forebyggende arbeid for psykisk helse og rusproblematikk.
- Etablere eget tegnspråklig helsetilbud og at helsetilbudet skal ha helsesøster eller helsebror etter modell fra Oslo kommune.
- Øke det årlige driftstilskuddet til Trondheim Døveforening.
- Etablere en tegnspråklig arbeidsmarkedsbedrift med spisskompetanse på hørsel, herunder døve, døvblinde og hørselshemmede.

3. En bærekraftig byutvikling

Byen utvikles i for stor grad av pengesterke utbyggere og for liten grad av innbyggerne. For mange områder er lagt ut til boligformål uten rekkefølge for utbyggingen. Det har gitt utbyggere stor makt over fortetting og byspredning. Det forventes sterk befolkningsvekst, og vi må prioritere arealene rett. Med SV skal det offentlige i større grad styre utbygginger i Trondheim for å sikre bærekraftig utvikling med lave klimagassutslipp, sosial boligprofil, gode offentlige funksjoner og arkitektonisk kvalitet som står seg over tid. Alle skal ha et godt bomiljø med ren luft og nødvendige funksjoner. Alle skal ha et godt bomiljø med ren luft og nødvendige funksjoner og gode rekreasjonsområder i gang- og sykkelavstand. Folk skal ha reell medvirkning og innflytelse på de faktorer i nærmiljøet som påvirker egen helse og trivsel. På den måten skaper vi tilhørighet, og byutvikling blir et verktøy for sosial utjevning.

Eiendommene på Nyhavna tilhører fellesskapet. Gjennom sitt eierskap i Trondheim Havn, har kommunen en unik mulighet for å bygge en smart og miljøvennlig bydel for både boliger, kulturproduksjon, havnefunksjoner og maritime teknologibedrifter.

Trondheim SV vil:

- Inkludere innbyggere tidlig i planprosesser ved at kommunen aktivt oppsøker nærmiljøet for medvirkning
- Ha nulltoleranse for omregulering av dyrkamark, parker og viktige friluftsområder.
- Opprette et kommunalt utbyggingsselskap for å utvikle og bygge ut kommunens egne tomter etter kriterier knyttet til sosial profil, bærekraft og arkitektonisk kvalitet.
- Etablere Nyhavna og Sluppen som nullutslippsbydeler.
- Fortette med kvalitet langs kollektivtraséene
- Si nei til å bygge ned Høyskoleparken og Hestehagen
- Sikre en levende campus hvor NTNU og byen møtes
- Lage en opptrappingsplan for flere gågater i Midtbyen.
- Gjøre avfallssystemet i byen mer tilgjengelig.

3.1 Grønt transportløft for barnefamiliene

Tidsklemma gjør det vanskelig for mange barnefamilier å reise miljøvennlig i hverdagen. Avstandene mellom barnehage, skole, jobb og hjem sammenfaller ikke nødvendigvis med kollektivtraséene, og enkeltbilletter på kollektivtransporten er dyre og gjør at mange velger bort kollektivt de gangene det kunne vært en mulighet. Vi mener det er nødvendig med et grønt transportløft for barnefamiliene. De miljøvennlige alternativene skal være effektive, lettvinne og billige. Gjennom reiserådgivningen i Miljøpakken, barnetråkk og medvirkning i nærmiljøene kan vi tilpasse tiltakene til hver enkelt bydel slik at flere får mulighet til å reise miljøvennlig i hverdagen.

Trondheim SV vil:

- Etablere flere, bedre og tryggere gang- og sykkelveier, og vedlikehold og drift av gang- og sykkelveier skal prioriteres hele året.
- At barnehagene gis midler til å bygge trygge oppbevaringsplasser under tak for sykkelvogner.
- Sikre holdeplasser i nærheten av skoler, barnehager og arbeidsplasser.
- At idrettslagene får lik ordning som skolene for gratis kollektivreise på ettermiddag og i helg.
- At barn og unge skal reise gratis med kollektivtrafikk.

3.2 Bolig for alle

Alle mennesker har rett til et trygt sted å bo og kommunen skal være en aktiv aktør i utleiemarkedet i Trondheim. Kommunen må både legge til rette for at det bygges nok boliger og at de som ønsker det skal settes i stand til å eie egen bolig, men også sørge for et godt tilbud av boliger for de som ikke greier eller ikke ønsker å eie egen bolig.

Boligbyggingen må bidra til mangfoldige bomiljø der personer med ulik bakgrunn møtes. Boliger tilpasset ulike familiestørrelser og livsfaser må derfor planlegges i de samme områdene. Utleieboliger må spres slik at disse blir en naturlig del av alle bydeler. Boliger må bygges der det er god kollektivdekning og gang- og sykkelveger, men samtidig etableres slik at folk ikke blir utsatt for helseskadelig støy.

Trondheim SV vil:

- Utvide kriteriene for å få kommunal bolig og prioritere barnefamilier når boliger tildeles.
- Gjøre det lettere å få forlenget leiekontrakter for kommunale boliger
- Etablere flere kommunale utleieboliger slik at kommunen kan møte behovet som finnes ut i fra de nye kriteriene.
- Gjøre flere i stand til å kjøpe egen bolig bl.a. gjennom gunstige “leie for eie”-ordninger og redusert inntektskrav for Startlån.
- Legge til rette for mer eksperimentell boligbygging, som flere selvbyggeprosjekter og boliger med fellesfunksjoner etter modell fra Svartlamon.

3.3 Sikre lokal matproduksjon

Trondheim er Norges tredje største by og har et kornareal på hele 19 prosent. Det meste av dyrkamarka i Trondheim ligger under den marine grensa og er derfor næringsrike og av særdeles høy kvalitet. Mange av jordene har over 1000 år med kultivering.

Trondheim SV vil:

- Ha nulltoleranse for bygging på dyrkamark.
- Tilrettelegge for lokal matproduksjon både i konvensjonell og økologisk landbruksproduksjon og andelslandbruk og som urban dyrking i felleshager.
- Utrede hvordan en andel av kommunens matinnkjøp kan skje fra lokale produsenter.
- etablere turstier for friluftsliv i kulturlandskapet

3.4 Et universelt utformet samfunn

God tilgjengelighet og et fungerende velferdstilbud motvirker diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne. Tilrettelegging av offentlige rom, informasjon, infrastruktur og utdanning for personer med funksjonshemninger gir mulighet til frie og selvstendige liv med aktiv deltakelse i samfunnet, til glede for alle. Ved at offentlige nettsider ikke møter kravene til brukervennlighet innskrenkes denne muligheten.

Trondheim SV vil:

- At universell utforming skal ligge til grunn for alt som planlegges og iverksettes i kommunen.
- Tilrettelegge eksisterende infrastruktur slik at alle kan bruke den.
- Sikre at offentlige nettsider og informasjonskanaler skal følge kvalitetskriterier for brukervennlighet.
- Endre egenandelen på TT-ordningen (Transporttjeneste for funksjonshemmede) slik at den tilsvarer prisen på kollektivtransport.

3.5 Universitetskommune

NTNUs plassering i Trondheim er viktig for byen som helhet. Som universitetskommune har vi et godt samarbeid med NTNU, men det er fortsatt behov for tettere dialog. Trondheim SV er positive til at byens tjenester og felles byrom kan benyttes som living lab, i tillegg til at viktige prosjekter inkluderer studenter. Et godt eksempel hvor dette samarbeidet har lyktes er vitaliseringen av veiter og gårdsrom i Nerbyen.

Trondheim SV vil:

- Videreutvikle universitetskommune-samarbeidet.
- Stille byens tjenester og felles byrom til disposisjon for flere living lab-prosjekter.
- Styrke samarbeidet med NTNU for utvikling av tjenestetilbudet og byrommene.

4. Klima og miljø

Klimaendringer og tap av biologisk mangfold er vår tids største utfordring. Trondheim kommune har et mål om at 80 % av utslippene skal kuttes innen 2030. For å nå dette målet må det føres en mer ambisiøs klima- og miljøpolitikk enn i dag. Klimaendringene skjer nå, og konsekvensene blir tydeligere hvert år. Skal vi begrense skadene fra global oppvarming er kun nullutslipp godt nok. I tillegg er forsøpling og forurensning et betydelig miljøproblem. Dersom ikke trenden snur vil det være mer plast enn fisk i havet om 30 år.

4.1 Klimavennlig transport

Transportsektoren står for 52 % av de samlede utslippene i Trondheim kommune. Privatbiler er både et klima- og arealproblem. Derfor vil Trondheim SV holde fast ved nullvekstmålet. Som prinsipp skal i tillegg fossilfrie kjøretøy betale halv pris av fossildrevne ved parkering, bomavgifter osv. Trondheim vokser med flere tusen innbyggere i året året og byens raske vekst krever at kollektivtrafikken utvikler seg videre med både buss og bane. Trondheim SV vil at bybane bygges ut fremfor nye metrobuslinjer når anbudet går ut i 2029 og at vi bruker eksisterende jernbane og trikk i utviklingen. Trondheim SV ønsker derfor at bybane skal ta over for metrobussen når anbudet går ut i 2029 og at vi bruker eksisterende jernbane og trikk i utviklingen av en bybane.

Trondheim SV vil:

- Ha nullutslipp i tillegg til nullvekst for personbiltrafikken.
- At all ny utbygging inkluderer areal til lading og bildeling og sykkelparkering.
- At fossilfrie kjøretøy skal betale halv pris av fossildrevne kjøretøy.
- Bevare offentlig tilgang til kaifrontene på Nyhavna.
- At bybane er klar i 2029. Ha fortgang i arbeidet med dobbeltspor og elektrifisering av jernbanen.

4.2 Klimavennlig kommune

Trondheim kommune skal være et forbilde for bærekraftig byutvikling som bevarer kulturminner med trygg klimatilpasning på vei mot nullutslippssamfunnet. Utslippene fra kommunens egen virksomhet, både klimagasser og forurensning, skal reduseres til null så raskt som mulig. Tett samarbeid med byens innbyggere, næringsliv og teknologimiljø er avgjørende for å lykkes.

Trondheim SV vil:

- At alle områdeplaner stiller krav om reduserte klimagassutslipp og fossilfrie anleggsplasser.
- At alle nye kommunale bygg skal være nullutslippsbygg eller plusshus.
- Etablere pilotprosjekt for å stanse utslipp av plast via kommunalt avløps- og overvannsnnett.
- Kutte all unødvendig engangspplast i løpet av 2020.
- At alle kommunale kantiner har et ernæringsmessig fullgodt alternativ til alle kjøttmåltider.
- Energieffektivisere Trondheim kommunes egne bygninger og installere solcelletak der det er hensiktsmessig.
- Ha grønne tak som fremmer artsmangfold i tillegg til grøntområder på bakken
- At alle bygg-og anleggsplasser skal være fossilfrie innen 2020 og utslippsfrie innen 2024
- At alle kommunale enheter skal kutte matsvinnet med 30 % innen 2025 og 50 % innen 2030.
- Ikke støtte nye kunstgressbaner med gummigranulat og gi støtte til omlegging av eksisterende kunstgressbaner.
- At kommunes gjenbrukssentral skal styrkes og utvikles til et gjenbrukssenter for hele byen.
- Ha avfallsmottak i havna for alle frivillige initiativ til strandrydding.

4.3 Natur for de mange

Alle skal ha tilgang til gode natur- og friluftsområder. Det er viktig å verne grønne korridorer, Nidelvkorridoren og bymarkene mot utbygging og anleggsvirksomhet. I Trondheim har vi et rikt biologisk mangfold både på land og i vann, og svært mange trua arter som vi har et ansvar for å bevare. Trondheim kommune skal derfor ha god oversikt over sitt naturmangfold og ta hensyn til disse. Særlig viktig er det å bevare de økologiske korridorene og leveområder for vannfugl og andre trua og sårbare arter. Alle nye utbyggingsområder må ha mål om å styrke naturmangfold og friluftsliv.

- **Trondheim SV vil: Ha en forpliktende lov for vern av Bymarka.**

- Bevare og etablere flere kulturer og grasmarker.
- Etablere bypark med veksthus på Nyhavna.
- At parker og urbane grøntområder også skal ha villniss for større artsmangfold.
- Verne de økologiske korridorene. Ha en urban dyrkingsnorm som en del av uteromsnormen ved nybygg
- Stille krav til naturkompenserende tiltak ved større byggeprosjekt som berører viktige naturområder
- Bevare og forbedre viktige sjøfuglområder

4.4 Dyrevern

Vi ønsker at Trondheim kommune skal være en kommune hvor dyr trives og behandles godt.

Trondheim SV vil:

- Kommunen skal utarbeide en plan om å redusere omfanget av eierløse familiedyr.
- Støtte lokale foreninger og organisasjoner som omplasserer og tar vare på eierløse dyr.

5. Feministisk by

Trondheim skal være en by der alle har like muligheter uavhengig av kjønn, etnisitet, legning, funksjonsevne og økonomi.

Trondheim SV vil:

- Ha et permanent feministhus i Trondheim.
- Jobbe systematisk for likelønn mellom kjønn.

5.1 Kjønn, kropp og seksualitet

Dagens unge utsettes for et enormt forventningspress knyttet til kropp, kjønn og seksualitet. Kommunen kan skape trygge arenaer og tiltak for en sunn utvikling av ungdommers kropp, kjønn og seksualitet.

Trondheim SV vil:

- Innføre prøveprosjekt med selvforsvarskurs for jenter på ungdomsskolen.
- Styrke helsestasjonen for ungdom slik at den kan være åpent alle hverdager.
- Bedre seksualundervisningen både i barnehage, barneskole og ungdomsskole.
- Opprette en egen likestillings- og mangfoldsrådgiver i kommunen i samarbeid med mobbeombudet.

5.2 LHBTQ+-politikk:

Alle skal ha frihet og trygghet til å være den de er og elske den de vil uten fare for å bli diskriminert eller trakassert. SV vil bekjempe all diskriminering av mennesker på bakgrunn av deres seksuelle orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentiteter.

Trondheim SV vil:

- Ha kjønnsnøytrale toaletter i offentlige bygg.
- Sikre ressurser slik at helsestasjon for kjønn og seksualitet kan drive individuell oppfølging, gruppemøter og utadrettet virksomhet.
- Ha regelmessig kompetanseheving av offentlig ansatte om LHBTQ+-befolkningen. Kompetansen på LHBTQ+ må også økes i asylmottak og blant allmennleger.
- Støtte arbeidet til Trondheim Pride.

5.3 Vold, overgrep og seksuell trakassering

Vold og overgrep er et stort samfunnsproblem, og samfunnet har et ansvar for både å forebygge vold og overgrep og gi oppmerksomhet og tilbud til alle som utsettes for dette. Vi vil gjøre det lettere for barn og unge å varsle om vold og overgrep og sikre at de blir lyttet til. Frykt for seksuelle overgrep kan begrense folks følelse av trygghet og frihet.

Trondheim SV vil:

- Sikre nok kapasitet på krisesenteret og gjøre det universelt utformet.

- Gjøre det mulig at nattbussen kan stoppe mellom holdeplasser for å gjøre det tryggere å gå hjem.
- Ha en opptrappingsplan som sikrer god belysning i alle gater og stier i Trondheim.
- Forby skjenking på strippeklubber.
- Igangsette arbeid mot menneskehandel og misbruk av sårbare individer i byen.
- Bedre det forebyggende arbeid blant unge for å skape positive og respektfulle holdninger til seksualitet der alle er trygge på hvor egne og andres grenser går.

6. Helse- og velferd

6.1 Helse og velferd

Helsetjenestene følger oss hele livet. For Trondheim SV er rettferdig tilgang til helsetjenester en helt grunnleggende rettighet. Gode velferdsordninger er en forutsetning for å skape et mer sosialt rettferdig og solidarisk samfunn. Et velferdssystem skal ta hensyn til hele befolkningen. Kommunehelsetjenesten skal sikre befolkningen rask og god hjelp, og bidra til å forebygge sykdom. Fastlegeordningen må sikres.

Trondheim SV vil:

- Jobbe for at grunnbemanningen innen psykiatri, eldreomsorg, rusomsorg og boliger for eldre økes med helse- og sosialfaglig kompetanse.
- Jobbe for å oppfylle folkehelseperspektivet i kommuneplanen, spesielt for å øke antall helsesøstre i skolene, andre spesialsykepleiere og jordmødre.
- Legge til en folkehelsemelding i kommuneplanens samfunnsdel og ansette en fulltidsansatt folkehelsekoordinator.

6.2 Barn og unges helse

Å satse på barn og unges helse er en investering for framtiden. Flere barn og unge opplever psykiske plager som følge av blant annet økt prestasjonspress og kroppspress. Forventninger knyttet til kjønn, legning og seksualitet er også med på å påvirke deres helse. SV ønsker at

ingen skal falle utenfor samfunnet og at alle skal ha rett til å være den de ønsker å være. Vi må derfor sørge for at barn og unge er godt opplyst om helsespørsmål.

Trondheim SV vil:

- Oppfylle Helsedirektoratets krav til antall helsesøstre per elev i grunnskolen.
- Videreføre og styrke prosjekter som “Ungmest”, “Mest” og UPS! (utdanning i psykisk helse).
- Styrke helsestasjonen for ungdom slik at den er åpen hver ukedag
- Samarbeid med SIT for å sikre et godt helsetilbud for studenter

6.3 En aktiv eldrepolitikk

En god eldrepolitikk skal legge til rette for aktive og trygge liv. Det er viktig at tjenestene utformes i et nært samspill med brukerne. Dagens byråkrati og bemanning i helse- og omsorgssektoren gjør imidlertid det vanskelig. Sykehjemmene og hjemmetjenesten er preget av for lav bemanning og for store krav til rapportering, noe som går på bekostning av tid med brukerne og påvirker de ansattes arbeidsvilkår. Vi vil at prioriteringen av arbeidsoppgaver primært skjer i møtet mellom brukeren og den ansatte som utfører tjenesten og har faglig kompetanse til å vurdere behov.

En forutsetning for trygt liv er en forutsigbar bosituasjon. Det skal være et mål at eldre som ønsker det skal få bo hjemme lengst mulig. Dette kan derimot oppleves vanskelig for mange siden de ikke får et tilstrekkelig tilbud til å føle seg trygge. Til tross for at det blir stadig flere eldre har antallet sykehjemsplasser gått ned og færre eldre bor i pleie- og omsorgsboliger.

Eldrepolitikk handler også om å legge til rette for deltagelse og aktivitet, da dette bidrar til en god psykisk og fysisk helse samt er nyttig for samfunnet. Tilårskomne frivillige er en stor ressurs i frivillig sektor. Samtidig opplever mange at deltagelse og aktivitet er vanskelig grunnet bosituasjon, sykdom og tap av mobilitet.

Trondheim SV vil:

- Gjennomføre tillitsreform i eldreomsorgen som bidrar til mindre unødvendig byråkrati.
- Innføre bemanningsnorm for sykehjemmene og hjemmetjenesten.
- Sikre rekrutteringsplaner som bidrar til å øke statusen og arbeidsvilkårene i eldreomsorgen.
- Sikre avlastningsplasser i alle bydeler.
- Sikre gode aktivitetstilbud og møteplasser for eldre i samarbeid med blant annet sykehjem og frivillig sektor.
- Utvide ordningen med “Aktivitetstilbud i hjemmet” for mennesker med demensdiagnose.
- Ha et pilotprosjekt med lokal matproduksjon på et sykehjem som sikrer nærhet mellom produksjon av maten til de som skal serveres.
- jobbe for destigmatisering samt etablere møteplasser for skeive eldre .

6.4 Velferdsteknologi

Velferdsteknologi byr på mange innovative løsninger, og flere vil komme som vi idag ikke ser rekkevidden av. Velferdsteknologi må benyttes med god faglig og etisk skjønn og ikke kun økonomisk motivert. Brukerens behov må alltid komme først ved at teknologien eksempelvis kan føre til en større opplevelse av autonomi, frihet og trygghet.

Trondheim SV vil:

- Samarbeide med byens teknologimiljø for å ta i bruk hensiktsmessig velferdsteknologi.
- Legge til rette for velferdsteknologi som gir eldre muligheten til å bo hjemme lengre.
- Videreføre ordningen med digitale trygghetsalarmer.
- Sørge for at velferdsteknologi blir et supplement til, og ikke kommer i stedet for, det fysiske møtet mellom de som mottar og de som gir tjenestene.

6.5 Kvinnehelse

Kvinnerelaterte sykdommer og kvinnehelse har ikke vært et prioritert forskningsområde til tross for at sykefraværet blant kvinner er høyere enn blant menn. Fastleger må få bedre kunnskap slik at kvinner får rask og god hjelp. For å sikre god kvinnehelse må også helsefremmende arbeid dekke ulike etniske gruppers behov. Det er derfor viktig å sikre lavterskeltilbud som setter fokus på innvandrerkvinnens helse. Å føde barn innebærer en risiko både for mor og barn. Det er derfor viktig med tett oppfølging både under graviditeten og i barseltiden. Dessverre er tilbudet i kommunen i dag ikke tilstrekkelig grunnet manglende kapasitet. Mange gravide får ikke tilbud om oppfølging av jordmor før etter termin og barselkvinner venter for lenge før de får hjemmebesøk.

Trondheim SV vil:

- At fastlegene sikres god kompetanse på kvinnerelaterte sykdommer
- Ansette flere jordmødre i kommunen.
- Styrke helsestasjonene slik at barseloppfølgingen blir tilstrekkelig.
- Ha lavterskeltilbud på helsestasjonene for innvandrerkvinner med fokus på kropp, kjønn, seksualitet og selvbestemt abort.

6.6 Ruspolitikk

Det finnes mange ulike grunner til at mennesker blir rusmiddelavhengige, enten de er genetisk disponert, har psykiske problemer eller driver selvmedisinering. SV mener at tabu, skam og straffeforfølgelse av rusmiddelavhengige og rusbrukere forverrer muligheten til å forebygge og behandle. SV vil bort fra straff, avkriminalisere brukerdoser og heller bruke store ressurser på å forebygge, behandle, sørge for ettervern og skadereduksjon. SV mener at en fortsatt streng regulering av alkohol, slik vi har det i dag med monopol på utsalgsteder og tydelige regler for skjenkesteder, er det beste forebyggende tiltak vi har mot alkoholmisbruk.

Behandling av rusmiddelavhengige foregår i stor grad i helseforetak med støtte fra kommunen, men kutt og effektivisering har gitt kortere behandlingstid og dårligere behandlingstilbud. Dette stiller høyere krav til de kommunale tilbudene. SV vil styrke de

kommunale tjenestene innen psykisk helse og rus, og etablere tjenester som kan bistå utenfor ordinær arbeidstid og arbeidssted. Det er også viktig at pårørende, og spesielt barn av rusmiddelavhengige, sikres hjelp og veiledning gjennom hele behandlings- og rehabiliteringsprosessen.

Trondheim SV vil:

- Øke kompetansen på rus og psykisk helse blant lærere, barnevernsansatte og helsevesen.
- Styrke MO-senteret, Uteseksjonen, SAMUR og Brygga.
- Ha differensierte botilbud for gruppene av rusmiddelavhengige. De yngste bør få et tilbud i ordinære boliger med tett oppfølging med sosialfaglig fokus, der også mulighet for vertsfamilier kan være et alternativ.
- Ta initiativ til å utrede behovet for Heroin- og Ritalinassistert behandling.
- Ta initiativ til å utrede behovet for å etablere brukerrum for rusmiddelavhengige med helseskadelig injeksjonspraksis.
- Styrke bemanningen innen hjelpeinstansene som arbeider med rusmiddelavhengige med økt fokus på psykososiale tiltak, utdanning, arbeid og nettverk.
- Ha en fortsatt streng regulering av alkohol, med monopol på utsalgssteder og tydelige regler for skjenkesteder.

6.7 Psykisk helse

Vi har stadig mer kunnskap om sammenhengen mellom oppvekstvilkår og psykiske lidelser. Å sikre trygge og gode oppvekstvilkår, er derfor viktig for å forebygge psykiske lidelser. Mange opplever psykiske problemer i løpet av livet. Psykiske lidelser er komplekse, arter seg ulikt og har mange ulike årsaker. Psykiske lidelser fører ofte til nedsatt livskvalitet, uførhet og fattigdom som i sin tur forverrer den psykiske helsetilstanden. SV vil at helsetilbudet for de med psykiske lidelser skal være lett tilgjengelig og integrert i folkehelsetilbudet for øvrig. Trondheim SV vil at folk skal kunne stå i jobb selv om de har psykiske vansker eller lidelser. Tilhørighet til arbeidslivet er viktig for god psykisk helse.

Trondheim SV vil:

- Styrke NAVs arbeid med å få ungdom med psykiske vansker inn i arbeidslivet og for at mennesker med psykiske vansker og lidelser skal kunne beholde tilknytningen til arbeidslivet.
- Støtte frivilligsentralenes arbeid for å inkludere og aktivisere mennesker som av ulike årsaker havner utenfor arbeidsliv eller som sliter med ensomhet.
- Styrke lavterskeltilbudene for mennesker med psykiske vansker både når det gjelder å forebygge, behandle og rehabilitere.
- At ungdom under 25 år har tilbud om gratis psykologhjelp i kommunen.

6.8 Tjenester for mennesker med utviklingshemning

Personer med utviklingshemning i Norge opplever daglig brudd på menneskerettighetene, særlig med tanke på selvbestemmelse. Personer med utviklingshemning blir ofte hindret i å delta i samfunnet og har ikke samme rettsvern som øvrig befolkning. Dette mener SV er uakseptabelt. Det må stilles krav til kompetanse og kunnskap om lovverk for bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemning, til de som arbeider med denne gruppen. Grunnskolen er ikke godt nok tilrettelagt for barn med utviklingshemning, og de ender opp med et dårligere undervisningstilbud enn andre barn.

Mennesker med utviklingshemning skal leve fullverdige liv. Dette innebærer at de får de helsetjenestene de har behov for, at de har tilbud om et bomiljø som er tilpasset, og ikke minst arbeid eller annen meningsfull aktivitet.

Trondheim SV vil:

- Ha et likeverdig og inkluderende opplæringstilbud for barn med utviklingshemning.
- Jobbe for økt selvbestemmelse og rettsikkerhet for mennesker med utviklingshemning.
- Øke antallet med øremerkede VTA plasser i kommunen for mennesker med utviklingshemning og styrke muligheten for å prøve ut tilrettelagt og ordinært arbeid.

- Styrke kompetansen i BOA - bemanningen bør bestå av vernepleiere og helsefagarbeidere.
- Utvikle et bedre og mer variert tilbud om avlastning og støtte til familier med ekstra tyngende omsorgsoppgaver.
- Øke kvaliteten på bomiljøet til personer med utviklingshemning ved at tjenestene knyttes til individuelle behov og ikke til virksomhet/institusjon.

7. En ambisiøs kulturby

Trondheim skal være en by med forståelse for kunstens og kulturens avgjørende rolle i samfunnet. Kunst og kultur skal tenkes inn i alle planer for byutvikling og sikre et mangfold av uttrykk og kulturelle praksiser både innenfor de sentrale kunstinstitusjonene i byens sentrum og ute i bydelene.

Vi vil styrke satsingen på kulturpolitikk for barn og unge, for helse, kunnskap og debatt. Vi ønsker å bruke kulturpolitikken i integreringspolitikken, i eldre- og seniorpolitikken og et mangfold av sosiale, geografiske og kulturelle sammenhenger, hvor nyskapende kunstneriske initiativ og pilotprosjekter skal ha en sentral rolle. SV vil ha et særlig fokus på utvikling av brede samarbeidsrelasjoner mellom den profesjonelle kunsten og frivillige aktører.

Demokratiet forutsetter et bredt ordskifte der alle slags ytringer kommer fram. Vi ønsker å arbeide for en bred og engasjert Trondheims-offentlighet, med en reflektert og opplyst samfunnsdebatt, hvor kulturelle ytringer danner et felles kritisk refleksjonsrom og bidrar aktivt til å utvikle demokratiet.

Kunsten kan utfordre vår selvforståelse. Markedet vil aldri etterspørre eksistensielle og samfunnsmessige utfordringer i kunstnerisk form og kulturlivet er i dag under sterkt press fra kommersielle krefter som ønsker å gjøre mest mulig av folks fritid og interesser om til konsum. SV vil derfor sikre økte frie midler til kunstproduksjon.

7.1 En mangfoldig kulturby for alle

Kunst- og kulturopplevelser er ikke tilgjengelig for alle. Klasse, økonomi og tradisjoner avgjør i mange tilfeller om den enkelte tar i bruk den store bredden av aktiviteter og tilbud som kulturlivet gir. Trondheim kommunale kulturskole har f.eks. langt fra plass til alle søkere, og musikkopplæringen i kommunen er på vei i ferd med å bli privatfinansiert. Kunst- og kulturproduksjon og framvisning må sikres

Trondheim SV vil:

- Øke tilgangen til kunst og kultur gjennom økte midler til den kulturelle skolesekken, den kulturelle spaserstokken, og målrettede tiltak for lavinntektsgrupper
- Videreutvikle bibliotekene som sentrale møteplasser

7.2 Støtteordninger til kunst- og kulturfeltet

SV vil arbeide for å legge til rette for en nyskapende og kritisk kunstpraksis og en demokratisk kulturpolitikk, hvor alle kan inkluderes og delta, uavhengig av alder, rase, etnisk bakgrunn, kjønn, sosial og geografisk tilhørighet. Støtteordningene i kunst- og kulturfeltet må styrkes på kunstens premisser. Frie midler er avgjørende for å sikre et mangfoldig kunst- og kulturtilbud.

Trondheim SV vil:

- Øke og etablere flere kunstnerstipender og sikre lettere tilgang på midler for tverrestetiske prosjekter.
- Sikre forutsigbarhet gjennom at støtte tildeles over flere år.
- Øke støtten til helårsarrangører og ha egne ordninger for arrangør- og utstillingsstøtte.
- Etablere støtteordninger til kunstkritikk.
- Forbedre kunstnernes residensordning og inkludere Trondheimskunstnere i ordningen.
- Styrke støtteordningene til korps og kor

7.3 Produksjons- og visningslokaler

Gode produksjons- og visningslokaler er avgjørende for å skape kunst og kultur. Kommunen bør selv både eie og tilrettelegge for aktører som ønsker å etablere denne typen lokaler. Det er viktig med et mangfold av lokaler slik at det er mulig å benytte seg av for både amatører og profesjonelle.

Trondheim SV vil:

- Oppgradere Olavskvartalet til å bli Trondheims fremste kulturhus fremfor å bruke penger på et nytt signalbygg.
- Sikre et godt utvalg av billige lokaler hvor kulturlivet har mulighet til å etablere seg, bl.a. gjennom å unngå omregulering av gatenære næringslokaler til bolig.
- Sikre god tilgang på rimelige lokaler for kulturnæringer på Nyhavna
- Støtte etableringen av fellesverksteder.
- Etablere flere musikkbinger i bydelene.
- Åpne for langsiktige leieavtaler i øvings- og produksjonslokaler.
- Tilrettelegge for at den frie scenekunsten får egnede øvings- og fremvisningslokaler.
- Støtte fritidsklubber med midler til utstyr til kunst- og kulturaktiviteter.

8. Idrett og friluftsliv

Idrett bidrar til mestringsfølelse, gode opplevelser og gir viktige helsegevinster. Idrett skaper også viktige sosiale arenaer. Trondheim SV mener derfor at det er en viktig kommunal oppgave å legge best mulig til rette for at flest mulig kan drive idrett og friluftsliv på det nivået de ønsker.

I Trondheim melder idrettsrådet om arealknapphet og kostbare tomter, underskudd på anlegg og utfordring rundt økonomi som noen av de største utfordringene knyttet til gjennomføring av organisert og uorganisert idrett i Trondheim.

8.1 Anlegg

Flere idretter trenger sårt anlegg for gjennomføring av sine aktiviteter. Trondheim SV vil primært legge Idrettsrådets prioriteringsliste til grunn for arbeidet med nye anlegg.

Trondheim SV vil:

- Prioritere nærmiljøanlegg for å ha anlegg der folk bor, som for eksempel skateparker, ballbinger, rekrutteringsbakker for alpint, trimparker, e-sportsanlegg og klatrevegger.
- Bygge is- og flerbrukshall på Tiller og en ny ishall på Dalgård.
- At det i alle detaljreguleringer skal dokumenteres tilstrekkelig areal for idrettsanlegg og uorganisert idrett, på samme måte som det må dokumenteres tilstrekkelig skolekapasitet.
- Videreføre strategien med å etablere idrettshaller ved alle nye skoler.

8.2 Friluftsliv

Å legge til rette for hverdagsaktivitet er et viktig folkehelseiltak. Trondheim SV vil at det skal legges til rette for friluftsliv og andre aktivitetstilbud i Trondheim. Et viktig tiltak er at det sikres gode stier og turveier lett tilgjengelig for folk.

Trondheim SV vil:

- Bevare markagrensa.
- Etablere flere sjøbad.
- Ruste opp parkeringsplass og stien rundt Haukvannet for å sikre universell utforming i hele området.
- Kartlegge potensielle bynære friområder i dialog med naboer der man kan lage turstier og åpne bekker.
- Sikre tilstrekkelig areal og turdrag ved alle nye utbyggingsplaner.
- Sikre gode stier og turveier i Bymarka, i nærheten av og inn til alle boligområder

8.3 Trygg økonomisk styring av idrettsfeltet

For å sikre at alle har mulighet til å delta i idrett uavhengig av økonomisk bakgrunn og økonomisk forutsigbarhet for idrettslag, er det viktig med trygge økonomiske rammer satt av kommunene.

Trondheim SV vil:

- Jobbe for etablering av en ordning for treningskontakter for mennesker med utviklingshemning og nedsatt funksjonsevne.
- Videreføre dagens ordning med gratis hall- og baneleie.
- Gi økonomisk støtte til idrettslag som har egne anlegg for å gi klubbene like vilkår, samt å gi klubbene økonomisk garanti for å oppgradere allerede eksisterende anlegg.
- Arbeide for å øke de sentrale spillemidlene.

8.4 Idrett som inkluderingsarena

Deltagelse i organisert idrett er en viktig sosial arena for barn og unge så vel som voksne i byen vår. Idrettstilbudet i Trondheim er variert og tilbyr noe for de aller fleste. Likevel er det mange barn og unge som ikke deltar i idrettslag. Dette skyldes gjerne mangel på informasjon om tilbud i nærmiljøet og om idrettslagene, kulturelle utfordringer, økonomi og krav til utstyr. Trondheim SV mener det er kommunens oppgave å legge til rette for at alle har muligheten til å delta på idretts og fritidsaktiviteter uavhengig av sosial eller økonomisk bakgrunn.

Trondheim SV vil:

- Styrke Idrettsrådet sin støtteordning for inkluderingstiltak i idrettslag.
- Støtte tiltak som gir underrepresenterte grupper tilgang til tilrettelagte idrettsaktiviteter.
- Etablere utstyrssentraler i bydelene.
- Støtte Idrettsrådet i Trondheims videre arbeid med idrettskontakter i idrettslagene.

- Etablere treningskontakter for mennesker med utviklingshemming og/eller nedsatt funksjonsevne i kommunen.
- Styrke samarbeidet mellom SFO og idrettslagene, for å garantere at alle barna får en fritidsaktivitet å delta i.

9. Arbeidsliv

Trondheim kommune er en av landets største arbeidsplasser nord for Dovre og skal gjenspeile mangfoldet i samfunnet. Alle ansatte skal ha et godt arbeidsmiljø og en meningsfull arbeidshverdag. Trepertssamarbeidet og retten til heltid skal være førende for kommunens arbeidsgiverpolitikk. Ingen kommunale arbeidsplasser skal privatiseres eller konkurranseutsettes.

Trondheim SV vil:

- Styrke arbeidsmiljøenheten som bedriftshelsetjeneste og styrke det psykososiale arbeidet med for å bedre arbeidsmiljø spesielt for ansatte innen helse-, velferds- og oppvekstfeltet.
- Gi lønnet videreutdanning og faglig utvikling til alle ansatte i kommunen.

9.1 Tillitsreform

En av våre viktigste samfunnsressurser er sosial kapital. SV mener at profesjonene i offentlig sektor i størst mulig grad skal få styre sin egen arbeidshverdag. Gjennom dialog med de ansatte i offentlig sektor skal vi gjennomføre en tillitsreform og redusere rapporteringskrav og unødvendig byråkrati.

Trondheim SV vil:

- Redusere unødvendig rapportering og gi mer tillit til fagfolkene i kommunen.
- Motvirke test- og målehysteriet i skolen.
- At ledere i skole-, helse- og sosialomsorg skal være fagfolk knyttet til profesjonene i de ulike sektorene, ikke økonomer.

9.2 Bemanning og heltid

Mange ansatte i kommunen rapporterer om stort press på jobben. For å løse denne utfordringen er det nødvendig med flere ansatte på enhetene og kun utlyse heltidsstillinger. I tillegg vi ha en heltidskultur i tett samarbeid med fagbevegelsen. Ulike faser av livet krever ulike arbeidsforhold. Det skal være mulig å jobbe heltid i kommunen og kombinere dette med for eksempel familieliv. Kommunen sliter med å rekruttere nok fagpersonell til helsefaglige stillinger. Stillingene må gjøres mer attraktive ved å tilby hele stillinger, ha nok ansatte på jobb og ved å innføre 6-timers arbeidsdag for kommunalt ansatte innenfor helse- og omsorgssektoren.

Arbeidsdagen skal være organisert slik at ansatte ikke blir utslitt og syke. Dette krever nok ressurser, god ledelse og godt arbeidsmiljø.

Trondheim SV vil:

- Øke bemanningen for å dekke opp en større del av sykdomsfravær med egne ansatte.
- Jobbe for at 70 % av naturlig fravær som sykdom, ferieavvikling og permisjoner i kommunens organisasjon skal dekkes av egne faste ansatte.
- Videreføre regelen om at kommunen kun utlyser heltidsstillinger.
- Redusere timetall for seniorer slik at disse kan stå lengre i arbeid.
- Teste ut ulike turnussystem i samarbeid med ansatte og organisasjonene.

9.3 Likestilling

Norge har en høyere andel kvinner i arbeidslivet enn noe annet land, men fremdeles er arbeidslivet sterkt kjønnsdelt, både når det gjelder yrkesvalg og stillingsandeler. Kvinner er overrepresentert når det kommer til både deltidsstillinger og midlertidige ansettelse. Dette er med på å opprettholde lønnsforskjeller og begrenser personers valgfrihet.

Trondheim kommune er arbeidsgiver for mange kvinner og har et særskilt ansvar for å sikre likelønn både på egen arbeidsplass og i forbindelse med anbud. Vi vil ha en lønnspolitikk som bygger på prinsippet om lik status og lønn for arbeid av lik verdi og likt kompetansekrav. For å utforme god lønnspolitikk, er det viktig med god statistikk i kommunens årsrapport som viser lønnsutvikling for kvinner og menn innen hvert stillingsnivå.

Trondheim SV vil prioritere likelønn gjennom arbeidsgivers profil i kommende lønnsforhandlinger og vil ha lønnsoppgjør med kronetillegg, i stedet for prosenttillegg hvor de med høyest lønn kommer best ut. Vi vil ha et lavtlønnsstillegg utenom avtalt ramme for lønnsoppgjørene basert på frontfagene.

Trondheim SV vil:

- Etablere en likelønnsnett i kommunen.
- At kommunen skal fastsette forpliktende likelønnsplaner i alle offentlige virksomheter.
- Stille krav til likelønn ved anbud
- I samarbeid med partene i arbeidslivet ha likelønnsprofil i lønnsoppgjørene.
- Kun utlyse hele og faste stillinger i helse- og velferdssektoren.
- Innføre forsøk med 6-timersdagen i helse- og velferdssektoren.
- Styrke kommunale prosjekt med mål om å få flere menn inn i omsorgssektoren og flere kvinner inn i mannsdominerte yrker.

9.4 Et seriøst arbeidsliv

Trondheim kommune må ta ansvar for et seriøst arbeidsliv uten sosial dumping. Kommunen må bruke sin innflytelse gjennom anbud og innkjøp for å presse fram gode lønns- og arbeidsbetingelser hos de som leverer varer og tjenester til kommunen, men også støtte og

samarbeide med aktører som Byggebransjens uropatrolje, fagforeningene og bransjeorganisasjonene for å fjerne de useriøse aktørene.

Trondheim SV vil:

- Bruke kommunens innkjøpsmakt til å fremme et anstendig arbeidsliv med hele faste stillinger og ordnede lønns- og arbeidsvilkår.
- Ikke bruke de utvidede mulighetene i arbeidsmiljøloven til midlertidighet.
- Samarbeide tett med aktører som Byggebransjens uropatrolje, fagforeningene og bransjeorganisasjonene for å fjerner useriøse aktører.

10. Næringsbyen

Trondheim skal ha godt samspill mellom næringsliv og de folkevalgte organer. Utdanning og utjevning, styrke faglige rettigheter, nyskaping og teknologiutvikling må ligge til grunn for byens næringsutvikling.

En viktig forutsetning for et godt næringsliv, er at kommunen tiltrekker seg arbeidskraft som næringslivet trenger. Trondheim skal ikke bare være teknologihovedstaden: Den skal også være en inkluderende teknologi- og kunnskapsby; en by hvor det er lett å leve miljøvennlig med gode offentlige tjenester. Barnehage, skole, god kollektivdekning og helsetilbud, sammen med et rikt kulturtilbud og gode friluftsmuligheter, er sentrale forutsetninger for at byen skal være attraktiv for bedrifter.

Trondheim SV vil:

- Ha en langsiktig og bærekraftig arealpolitikk slik at det er forutsigbare rammer for næringslivet både når det gjelder næringsarealer og utvikling av boligmarkedet.
- Være garantister for at kommunale tomter ikke selges spekulativt, men at de utvikles med tanke på miljø, trivsel og diversitet.

- Tilgjengeliggjøre og redusere prisen for leie av kommunale fortau slik at flere kafeer kan åpne uteservering.
- Styrke Midtbyen som handelssentrum.

10.1 Innovative og miljøvennlige innkjøp

Trondheim kommune er en stor offentlig innkjøper og en viktig premissgiver for regionens næringsliv. Ved å vektlegge klima og miljø med strenge krav i sine anskaffelser kan kommunen bidra til å utvikle et næringsliv som tar ansvar for miljø og sosiale utfordringer. En slik anskaffelsesprosess forutsetter kompetente innkjøpere i god kontakt med næringslivet i alle faser og gjør det attraktivt å utvikle nye løsninger. Trondheim SV mener den totale miljøbelastningen skal vektlegges høyt både i forbindelse med innkjøp og anbud.

Trondheim SV vil:

- At miljø skal vektlegges med minst 30 % i kommunens anskaffelser.

10.2 Trondheim skal ha gründere med rettigheter

Trondheim er Norges teknologihovedstad. Byen har NTNU og fremragende forskere, gründere, fagarbeidere og arbeidere. De aller fleste inkubatorer og kontorfellesskap er gode private initiativ som drives på entusiasme, men noe mangler.

Trondheim SV vil:

- Etablere en kommunal rådgivertjeneste spesielt rettet mot gründere og oppstartsfirma.
- Etablere et kontor som rådgir om fagorganisering, pensjon, offentlige avgifter og støtte/støtnadsordninger.

10.3 Øke markedet for lokalmat

Trøndelag omtales som Norge sitt spiskammer. Vi har prisbelønte produsenter og Norges største lokalmatfestival. Næringen vokser og har skapt mange bærekraftige arbeidsplasser. Det er utfordringer innen distribusjon av varene. Markedet er mye større enn de

produsentene når.

Trondheim SV vil:

- Utvikle et system for leveranse av lokal mat til forbrukere i kommunen, slik at vi spiser mer kortreist og miljøvennlig mat og skaper vi flere arbeidsplasser.
- Tilrettelegge og støtte direktesalg fra bønder til forbruker, ved å støtte opprettelsen av mathall og legge til rette for initiativ som REKO (initiativ fra Norges bonde og småbrukarlag). Opprette et samarbeidsforum mellom politikere og Trondheims bønder.
- Støtte opprettelsen av mathall

10.4 Politikk for utelivet

SV ønsker å bygge opp under seriøse aktører i restaurant- og utelivsbransjen og vi ønsker en stor diversitet i utelivstilbudet. Vi mener at små kulturaktører som galleri og platebutikker bør få mulighet til å få skjenkebevillingen i forbindelse med kunstutstillinger og konserter. Samtidig er det viktig at vi også har gode alkoholfrie kulturarenaer, særlig for ungdom under 18 år og vi ønsker å styrke tilbudet på f.eks ISAK og ungdomskubbene i bydelene.

Trondheim SV vil:

- Opprette en støtteordning for uteplasser med et kulturprogram.
- Sikre god kontroll av aktører med skjenkebevilling for å luke ut de useriøse aktørene og styrke de seriøse.

11. Folkestyre og demokrati

Trondheim SV vil utvide demokratiet. Flest mulig må ha reelt innsyn og innflytelse over beslutningsprosessene.

11.1 Deltakende demokrati

Ulike former for deltagende demokrati må prøves ut og rådene i Trondheim må få en mer fremtredende rolle. I forbindelse med kommunesammenslåingen skal det opprettes et eget bydelsutvalg for Klæbu. Trondheim SV mener dette må brukes som utgangspunkt i etableringen av bydelsutvalg i andre bydeler i Trondheim.

SV har reell vilje til å flytte makt ut. Deltakelse og makt over beslutninger skaper tilhørighet og eierskap. Gjennom forsøksprosjekt med deltagende budsjettering og utforming av fellesareal vil vi at flere får makt over sitt nærmiljø.

Trondheim SV vil:

- Teste ut deltagende budsjettering.
- Inkludere nærmiljøet i utforming av fellesareal etter modell fra områdeløft Saupstad/Kolstad.
- Utvikle nye, fremtidsrettede metoder for medvirkning.
- At de kommunale rådene ikke skal ha medlemmer fra bystyret.
- Etablere flere bydelsutvalg.

11.2 Offentlig eierskap

Våre felles verdier skal være offentlig eid. Trondheim SV vil sikre offentlig eierskap og direkte demokratisk styring over viktig infrastruktur og funksjoner. Vi sier nei til alle forslag om å privatisere eller konkurranseutsette offentlig eide selskaper og kommunale enheter.

Trondheim SV vil:

- Si nei til salg og privatisering av kommunale selskaper og enheter
- Sikre demokratisk styring av viktig infrastruktur og funksjoner
- Drive kollektivtrafikken i egen regi

11.3 Inkluderende valg

Høy valgdeltakelse er en forutsetning for et velfungerende demokrati. Enkelte velger bevisst å ikke stemme, mens andre ikke er klar over at de har stemmerett i kommunevalg. Dette

gjelder blant annet en del med permanent opphold. Mangel på tillit til det politiske systemet bidrar til økt polarisering og utenforskap. Derfor er det viktig at folkevalgte opptrer redelig, samt at tilliten forvaltes på en god måte. SV vil opprette et lobbyregister.

Ungdom er fremtiden. Hvem som har stemmerett avgjør hvilke saker som settes på dagsorden og hvem som kommer til orde i den offentlige debatten.

Trondheim SV vil:

- Utvide stemmeretten til 16 åringer.
- Sikre objektiv valginformasjon på flere språk.
- Etablere et lobbyregister for politikere.
- Tilrettelegge for at mennesker som trenger praktisk bistand til å stemme får dette.

12. Trondheim som solidaritetsby

Trondheim er en mangfoldig og flerkulturell by. Målet er en romslig by der alle har like muligheter, uansett tro, etnisitet eller kulturell bakgrunn. Trondheim er en by som skal vise solidaritet og bidra til kulturutveksling gjennom internasjonalt samarbeid.

12.1 Vennskapsbyer og internasjonalt samarbeid

Trondheim kommune har i dag 13 vennskapsbyer. Trondheim SV vil at vennskapsbysamarbeidet skal bli til noe mer enn det er i dag. Kultur- og kunnskapsutveksling er fordeler alle parter er tjent med. Vi vil revitalisere vennskapsbysamarbeidet. Det skal være gjensidig, til nytte for innbyggerne i begge byer. I tillegg mener vi at vennskapsbysamarbeidet skal gjenspeile solidaritet med byer i svært krevende situasjoner og vise at vi ikke aksepterer brudd på folkeretten og menneskerettighetene

Flyktningkrisen i Europa er ikke over, vi har bare glemt den. Hellas har daglige anløp av båter som krysser havet fra Tyrkia. På Lesbos interneres flyktningene i tre overfylte leire, der Moria

er den verste; en leir paven har karakterisert som en konsentrasjonsleir.

Trondheim SV vil:

- At Trondheim skal bli vennskapsby med Mytilene, Lesvos hovedstad. Slik viser Trondheim solidaritet med øyas innbyggere for byrden og ansvaret de påtar seg i møte med flyktningkrisen.
- At Trondheim skal styrke vennskapsbysamarbeidet med Ramallah.
- At Trondheim skal lære integrering og solidaritet av sine vennskapsbyer.
- Utvikle samarbeidet med alle vennskapsbyer gjennom skoleprosjekter, utvekslinger og felles kulturelle prosjekter.
- At Trondheim kommune skal avslutte samarbeid med vennskapsbyer i stater som bryter folkeretten

12.2 Etske investeringer

Trondheim SV vil at verdiene i kraftfondet i langt større grad skal brukes som et virkemiddel til en positiv utvikling gjennom etisk forvaltning. Trondheim SV har kjempet for at fondet skal ha strenge etiske retningslinjer og vil kjempe videre for at fondet brukes som et instrument for en mer miljøvennlig og rettferdig verden.

Trondheim SV vil:

- Trekke fondets investeringer ut av all fossil energi.
- Sikre at Trondheim kommunale pensjonskasse (TKK) og kraftfondet ikke investerer i selskaper som har forretningsforbindelser i eller med ulovlige bosettinger i Palestina og Vest-Sahara.
- Sikre at TKK og kraftfondet ikke investerer i skatteparadis.

12.3 Mennesker på flukt og papirløse

Det er mange kriser i verden som har resultert i at mange mennesker er på flukt. Norge har en internasjonal forpliktelse til å ta imot mennesker på flukt, og Trondheim kommune skal selvfølgelig bidra til å oppfylle forpliktelsen.

Ingen barn bør bo på asylmottak lengre enn nødvendig. Papirløse og deres barn er en særlig utsatt gruppe i denne sammenhengen.

Trondheim SV vil:

- Sikre flyktninger og asylsøkere et trygt sted å bo, tilbud om utdanning, arbeid og medisinsk undersøkelse.
- Kommunen tilbyr alternative boløsninger for barn som har bodd lenge på asylmottak.
- Sikre enslige mindreårige asylsøkere omsorg og oppfølging.
- Sikre tettere psykososial oppfølging av asylsøkere og flyktninger.

12.4 Religionsfrihet

Trondheim har en lang historie som en religiøst mangfoldig by. Det er derfor viktig at det legges til rette for at personer kan velge og utøve livssyn og religiøs praksis fritt.

Religionsfrihet innebærer også at mennesker ikke utsettes for religiøs kontroll og tvang.

Trondheim SV vil:

- Gjøre gravplassforvaltningen kommunal, ved at det inngås en avtale der Kirkelig fellesråds ansvar og myndighet etter gravferdsloven overføres til kommunen.
- Opprette et livssynsåpent seremonirom for gravferd i tilknytning til en av gravlundene, som er stort nok til å sikre alle innbyggere tilgang.
- Gi økonomisk hjelp mot diskriminering gjennom å støtte et mangfold av organisasjoner som arbeider for å styrke rettighetene til kvinner og LHBT-befolkningen innenfor religiøse samfunn.
- Legge til rette for at folk kan utøve sin religiøse tro.
- Støtte tiltak fra ideelle og religiøse aktører som jobber med interreligiøst dialogarbeid.

12.5 Antirasistisk by

Alle mennesker har samme verdi. likevel er det mange som kjenner en annen virkelighet på kroppen. Vi vet at mange opplever hets, mistenkeliggjøring og fordommer basert på utseende knyttet til opprinnelse, religiøs tilhørighet, utenlandskklingende navn eller aksent. Dette påvirker den enkeltes muligheter på jobb- og boligmarkedet. Det påvirker selvfølelsen og følelsen av trygghet og tilhørighet. Utenforskap er skadelig for individ og samfunn.

Trondheim SV vil:

- Styrke innsatsen for å motvirke diskriminering på bakgrunn av etnisitet, religion og hudfarge i ansettelsesprosesser.
- Styrking av kunnskap formidling i skole og barnehage om tema.
- Kommune utarbeider en handlingsplan mot rasisme
- Styrke kunnskapen om holocaust og andre verdenskrig ved å støtte arbeidet til aktører i byen som dokumenterer lokal krigshistorie og kampen mot nazismen.
- At Trondheim kommune skal være en pådriver i kampen mot netthets og hatkriminalitet.
- Øke bevilgninger til flerkulturelle festivaler.